

Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskuse lugu

1. oktoobril 1994. aastal loodi Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus Kultuuritöötajate Täienduskooli ja Rahvakultuuri Arenduskeskuse liitmisel. Elama asuti Täienduskooli hoones, nimi tuli Arenduskeskusest.

Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskuse põhiülesanneteks sai nõustamine ja koolitamine rahvakultuuri valdkonnas. Keskuse hoole alla said eelkõige rahvamajade, raamatukogude ja muuseumide töötajad, näitetruppide, tantsurühmade, muusikakollektiivide, käsitööringide jne juhid. Nende juhendamise ja abistamise kaudu tuli igati kaasa aidata oma kultuuri säilitamisele ja arengule paikkonnas.

Keskusesse jäid tööle mõlemast asutusest oma ala asjatundjad. Folkloori alal Anne Ojalo, kes ühtlasi oli ka Eesti Rahvusliku Folkloorinõukogu tegevsekretär. Rahvamuusika alal tuntud rahvamuusik Margus Veenre ja nooruke Ave Sillaots, kes oli lõpetanud Leedu Muusikaakadeemia magistrikraadiga akordionerialal. Tantsualast abi andsid kogenud tantsuspetsialist Ülo Luht ja Pedagoogika Ülikooli lõpetanud Kristjan Kurm, kes mõlemad tegutsesid aktiivselt ka Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsis ja Tantsupedagoogide Liidus. Näitekunsti kuraatoriks sai Viivi Metslaid, kelle tööruum asus Eesti Harrastusteatri Liidu ruumides. Rahvarõivaste alast konsultatsiooni kutsuti andma Silvi Allimann ning Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskse tegevjuht Liina Veskimägi oli ühtlasi ka meie käsitöö spetsialist.

Eeltoodust nähtub, et meie erialaspetsialistid olid kõik seotud seltsidega. Ajal, mil olid tekkinud jälle ühendused, mis hoolivad rahvakultuuri püsimise eest, oli selline koostöö oluline, et tugevdada seltsitegevust.

Koolituse osas jätkas Rahvakultuuri Keskus Kultuuritöötajate Täienduskoolis väljakujunenud traditsioone. Võimalik oli saada ametialast ja erialast täienduskoolitust, aga ka omandada teadmisi laiemalt, sest paljudel oli hariduses vajakajäämisi nii üldharivas kui kultuuriloolises osas. Nii olidki ühtviisi tähtsad kursused, kus vaagiti eestlast mineviku- ja tulevikuinimesena, saadi juurde teadmisi kirjanduse, kunsti ja muusika valdkondades, õpiti majanduslikult mõtlema, rahvariieta valmistama või tantsu- ja näiteringi juhendada. Aastate lõikes on kogu aeg olnud võimalus valida ligi viiekümne erineva kursuse vahel. Kui kokku lugeda kõik kursused alates ajast kui hoones J. Vilmsi 55 algas õppetöö 25 aastat tagasi, siis on neid kokku üle 30 tuhande.

Õppetöö esimesed korraldajad olid Tiina Rugo, Piret Päär, Kaja Tammik, Urve Gromov, Inge Ojakäär, Vendo Peebo, Juta Jõgi, Ene Lukka - kõik kogemustega koolitajad, kes valdasid hästi metoodikat ja on suutsid koondada meie maja juurde üle kahe ja poolesaja õppejõu üle Eesti kõikidest kõrgkoolidest, paljudest teadus- ja keskasutustest rääkimata kõrgtasemega praktikutest.

2000. aasta eelarve 55,7 % kärped mõjutasid tugevasti eelkõige koolitusosakonna tööd. Koondati koosseisulised töötajad, mindi üle projektimeetodile ning töö jätkamiseks tuli suurendada tunduvalt kursuste maksumust. See oli tugev tagasilöökk. Keskendusime veelgi enam oma sihtgruppide vajadustele ja soovidele märksõnadeks kvaliteet ja paindlikkus. Kui vaadata meie tänast koolituskalendrit, siis on näha, et

koolitused on laienenud maakondadesse ja palju on koostöökursuseid. Rahvakultuuri Keskus on kahtlemata liider rahvakultuuri valdkonna koolitusturul.

1997. aastal käivitatud eksperiment - luua riiklikud rahvakultuuri spetsialistide ametikohad maakondadesse - on aeglaselt, kuid järk-järgult teostunud. Esimestel aastatel olid need ametikohad mitmes maakonnas jaotatud kahe, kolme, isegi nelja inimese vahel, kes kõik kureerisid erinevaid rahvakultuuri valdkondi (tants, sõnakunst, muusika) 1999. aastaks oli igas maakonnas üks rahvakultuurispetsialist aga 2000. aasta eelarve järsk vähenemine, mille tõttu olime sunnitud maakondlike ametikohtade säilitamise nimel vähendada palku 50% peatas mitmeks aastaks osakonna arengu. Järjekindla töö tulemusena on tänaseks tekkinud regionaalosakond, mis on arvestav jõud maakondades rahvakultuuri väärtustamisel ja traditsioonide hoidmisel ning rahvakultuurialase tegevuse edendamisel ja riiklike programmide vahendamisel.

Kuueteistkümne aastaga on Rahvakultuuri Arendus ja Koolituskeskus palju muutunud, lisandunud on palju uusi ülesandeid.

2006. aastal ühines Eesti UNESCO vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooniga. Vastavalt kultuuriministri 10. juuli 2008.a käskkirjale nr 328, vastutab konventsiooni rakendamise koordineerimise eest Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus. Tulenevalt sellest dokumendist toimus Rahvakultuuri Keskuse struktuuris muutus. Senine rahvaloomingu osakond reorganiseeriti vaimse kultuuripärandi osakonnaks.

Üks esmane konventsiooniga sätestatud kohustus on vaimse kultuuripärandi nimistu loomine. Nimistu struktuuri ja veebilehe väljatöötamiseks, selle edasise haldamise koordineerimiseks ning konventsiooni põhimõtete - vaimse kultuuripärandi hoidmise ja väärtustamise ideede tutvustamiseks laiemale üldsusele on loodud kaks uut vaimse kultuuripärandi spetsialisti ametikohta.

Seoses osakonna töö sisu muutusega ja vähenenud eelarvega on koondatud käsitöö, rahvamuusika ja folkloorispetsialisti ametikohad. Erialane nõustamine on järk-järgult üle minemas vastava valdkonna keskseltside ülesandeks.

Rahvakultuuri Keskus peab kultuuriministri käskkirjaga 2007. aastal asutatud rahvakultuuri valdkondliku andmekogu, kuhu seisuga 20.10.2010 on kantud 4 267 isikut, 4 417 kollektiivi ja 2 455 asutust/organisatsiooni. Ühtlasi analüüsime rahvakultuuri andmekogusse kantut ning anname alates 2008. aastast andmeid rahvakultuuri kohta Riiklikule statistikaametile.

Meie ülesandeks on olnud rakendada erinevaid Kultuuriministeeriumi rahvakultuuri valdkonna programme:

* Rahvakultuuri maakondlik toetus (programm, kust on võimalik maakonna tasandil toetada ülemaakondlike rahvakultuuriorganisatsioone ja kollektiive, ülemaakondlike kultuurisündmusi, rahvakultuuri valdkonnas tegutsevate inimeste maakondades toimuvaid koolitusprojekte). 2008. aastal toetati kokku 215 erinevat projekti 1,5 milj. krooniga.

* LTP protsessis osalevate kollektiivide riiklik tegevustoetuse programm (aastatel 2006-2009) 2009. Aastal sõlmiti lepingud ning teostati väljamaksed 533 toetust saanud organisatsioonile. 2010. Aastast alates korraldavad laulu- ja tantsupeo protsessis osalevate kollektiivide tegevusteotuse jaotamist Laulu- ja Tantsupeo SA, Eesti Kooriühing ja Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts.

* Oleme partneriks vabariiklikele keskseltsidele rahvakultuuri mentorprogrammi rakendamisel maakonna tasandil (koolituste planeerimine, tellimuste koostamine, kohapealne korraldamine, tagasiside ja kontroll maakonnas).

Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus on kuueteistkümne aastane aga ta ei tekkinud tühja koha peale. Meie eelkäijatel: Kultuuritöötajate Täienduskoolil, kes ühendamise ajal sai 10-aastaseks ja Rahvakultuuri Arenduskeskusel, kes sai 50-aastaseks, on mõlemal on oma lugu.

Aino Arro

Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskuse direktor alates 1994